

Stołeczne Centrum
Wspierania Organizacji
Pozarządowych

System bezpłatnego wsparcia dla NGO

warszawa.ngo.pl

Jak korzystać ze zdjęć osób i nie łamać prawa?

Ekspert: dr Jarosław Greser

Prowadzi: Agnieszka Koszowska, Dimpact

12.11.2018

Ekspert: dr Jarosław Greser

Dr Jarosław Greser – adwokat, doktor nauk prawnych, pracownik naukowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Od 15 lat obsługuje organizacje pozarządowe. Specjalizuje się w prawie autorskim i ochronie danych osobowych. Trener certyfikowany przez Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych.

WAŻNE!

„Zdjęcia osób” – formalnie funkcjonują dwa określenia:

- ✓ **wizerunek** (nie ma definicji, orzecznictwo sądowe), przepisy także np. w prawie autorskim;
- ✓ **dobra osobiste** (definicja w kodeksie cywilnym).

WAŻNE!

Występuje rozproszenie przepisów dotyczących wizerunku w różnych aktach prawnych!

Dlatego taki właśnie plan na dziś...

O czym będziemy mówić na dzisiejszym spotkaniu?

1. Definicja wizerunku.
2. Co chronią dobra osobiste?
3. Co chroni ustawa o prawach autorskich?
4. Odwołanie zgody.
5. Wyjątki od konieczności posiadania zgody.
6. Co chroni RODO?
7. FAQ: Wizerunek a RODO.

Definicja wizerunku

Definicja wizerunku

Wizerunek to:

- ✓ dostrzegalne cechy człowieka, np. wzrost, kolor oczu, włosów.

Wizerunek to także:

- ✓ charakteryzacja, ubiór i sposób kontaktowania się z otoczeniem.

(Wyrok SN II CK 330/03)

Definicja wizerunku

Wizerunek to także:

- ✓ głos czy charakterystyczny sposób poruszania się.

Wizerunek
musi pozwalać
na identyfikację
określonej osoby.

Definicja wizerunku

- ✓ Wizerunek zawsze dotyczy człowieka.
- ✓ Nie jest istotny wiek, stan psychiczny lub obywatelstwo.
- ✓ Prawa do wizerunku nie są chronione w przypadku zwierząt czy budynków.
- ✓ Podobnie jest z osobą prawną. Stowarzyszenie czy fundacja same w sobie nie posiadają wizerunku.

Definicja wizerunku

Zgodnie z orzecznictwem sądowym ochronie nie podlega ani wizerunek siedziby, ani osób wchodzących w skład jej organów

(Wyrok SN ICR 159/77).

Definicja wizerunku

Cechą wizerunku jest **możliwość dochodzenia ochrony na podstawie różnych przepisów prawa:**

- ✓ kodeks cywilny (o ochronie dóbr osobistych – art. 23, 24 i 448),
- ✓ ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych (art. 83 w zw. z art. 78).

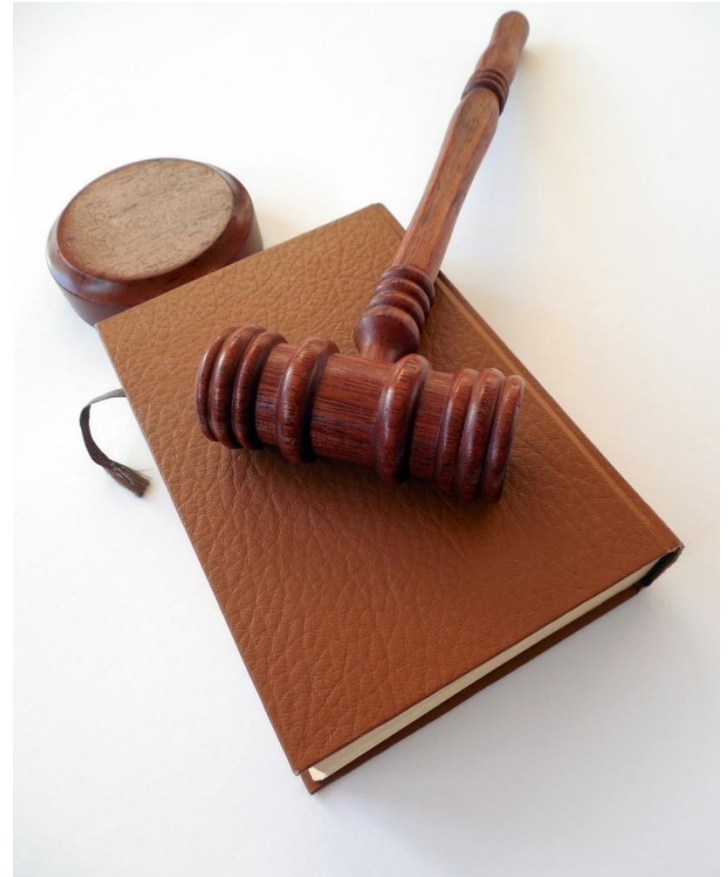

Definicja wizerunku

Ponadto regulacje dotyczące wizerunku znajdują się w:

- ✓ RODO,
- ✓ prawie prasowym (art. 14 i 31-33),
- ✓ kodeksie karnym (art. 202, 212-216, 267),
- ✓ kodeksie postępowania karnego (art. 279-280).

Co chronią dobra osobiste?

Dobra osobiste to wartości
o charakterze niemajątkowym,
które chronią wartości
związane z osobowością
i godnością człowieka.

Co chronią dobra osobiste?

Dobra osobiste są:

- ✓ niezbywalne,
- ✓ nieograniczone w czasie,
- ✓ nie przedawniają się.

Co chronią dobra osobiste?

Roszczeń można dochodzić wiele lat po publikacji wizerunku (zdjęcia), a nawet po śmierci osoby, która jest na nim uwidoczniiona.

Ma to miejsce w dwóch przypadkach:

1. Gdy roszczenie o zadośćuczynienie **zostało uznane na piśmie** albo powództwo wytoczono za życia poszkodowanego.
2. Gdy publikacja wizerunku **narusza dobra osobiste osób żyjących**, w postaci prawa do pamięci i kultu osób zmarłych.

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

Zasadą tej ochrony jest **zgoda**
na rozpowszechnienie wizerunku
osoby na nim przedstawionej.

Wolno utrzymywać wizerunek
– np. robić zdjęcia,
nagrywać filmy, ale **nie
wolno go rozpowszechniać
bez zgody.**

Za rozpowszechnianie
uważa się publiczne
udostępnienie
w dowolnej formie.

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

Zgodę można wyrazić w **dowolny sposób**. Na przykład poprzez kiwnięcie głową, ustnie, pisemnie, w formularzu internetowym lub mailowo.

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

Dla uniknięcia niejasności zgoda powinna być możliwie najbardziej konkretna, tzn. zawierać następujące informacje:

- ✓ wskazanie wizerunku, który będzie rozpowszechniany,
- ✓ cel,
- ✓ kontekst,
- ✓ czas,
- ✓ miejsce.

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

Zgoda niezawierająca tych elementów będzie mogła być ważna i skuteczna, jednak z perspektywy sporu stawia w trudniejszej sytuacji podmiot, który rozpowszechnia, bo to on **będzie musiał udowodnić że miał do tego prawo.**

UWAGA!

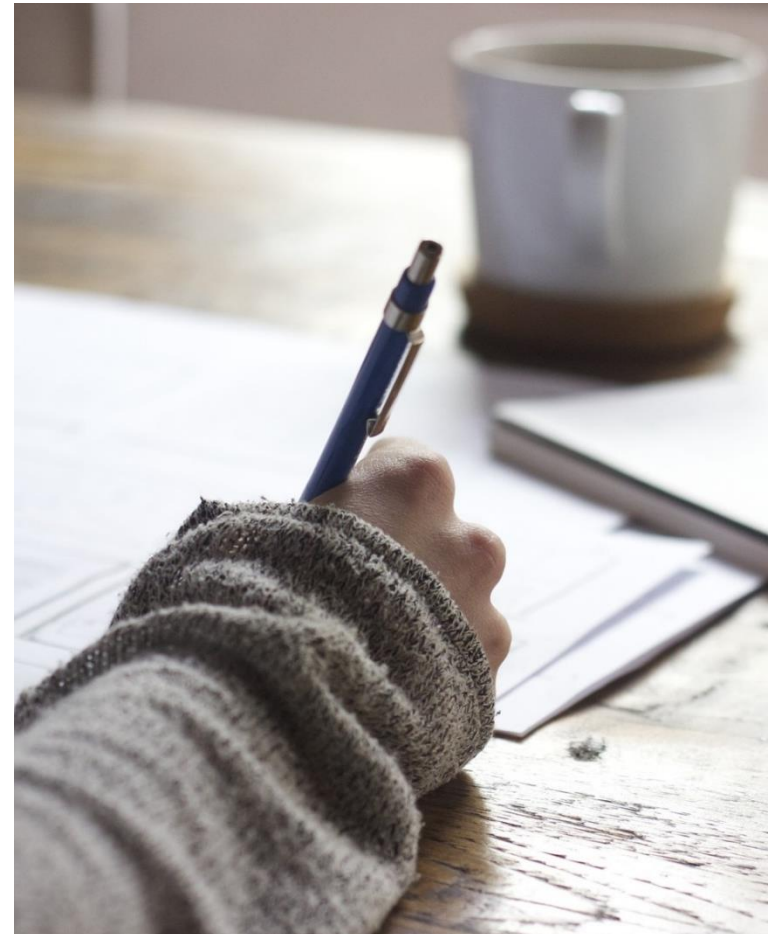
Udowodnienie, że posiadało się określoną zgodę, jest obowiązkiem organizacji, która korzysta z wizerunku.

Co chroni ustawa o prawie autorskim?

Zgody może udzielić **każda osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych**, a więc dorosły, który nie jest ubezwłasnowolniony.

W przypadku dzieci o tym, w jaki sposób udziela się zgody, decyduje stwierdzenie, czy publikacja wizerunku należy do istotnych spraw dziecka.

W zdecydowanej
większości przypadków
wystarczy zgoda jednego
rodzica.

W przypadku sporu
pomiędzy nimi rozstrzyga
sąd opiekuńczy na
podstawie z art. 97 § 2
kodeksu rodzinnego
i opiekuńczego
*(wyrok SA w Warszawie V
ACa 484/17).*

UWAGA!

Zgoda na rozpowszechnianie wizerunku nie jest tożsama ze zgodą na przetwarzanie danych osobowych.

STOP

Odwołanie zgody

Odwołanie zgody nie wymaga określonej formy ani uzasadnienia. Jest skuteczne **od chwili dotarcia do adresata (organizacji).**

Powinno jednak dotyczyć konkretnego wizerunku (*Wyrok SA w Warszawie I ACa 1686/13*).

Odwołanie zgody

Zgoda jest odwoływana na przyszłość, czyli **nie odnosi się do sytuacji**, które miały miejsce w czasie jej trwania.

Jednak sąd może zdecydować o przyznaniu zadośćuczynienia lub nawet **nakazać zniszczyć przedmioty**, na których wizerunek jest utrwalony.

Odwołanie zgody

Jeżeli wyrażono zgodę na rozpowszechnienie określonego wizerunku w określonym kontekście

i zostało to zachowane,

TO

odwołanie zgody jest możliwe tylko **do momentu rozpowszechnienia wizerunku**

(Prawo autorskie. System Prawa Prywatnego. Tom 13, red. J. Barta, s. 811).

Odwołanie zgody

W przypadku umieszczenia wizerunku w **kontekście, który jest sprzeczny z zezwoleniem**, odwołanie zgody może nastąpić w każdym czasie.

Wyjątki od konieczności
posiadania zgody

Wyjątki od konieczności posiadania zgody

Wyjątek pierwszy:
otrzymanie opłaty
za pozowanie.

Wyjątki od konieczności posiadania zgody

Wyjątek drugi:

rozpowszechnianie wizerunku osoby powszechnie znanej.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego (*Wyrok SN I CSK 134/07*) dotyczy to wszystkich osób, które wprost lub dorozumianie godzą się na podawanie do publicznej wiadomości wiedzy o swoim życiu.

Wyjątki od konieczności posiadania zgody

Wyjątek drugi:

rozpowszechnianie wizerunku osoby powszechnie znanej.

Powszechność dotyczy **rozpoznawalności w danym kręgu lub środowisku**, a nie powszechnej znajomości danej osoby.

Niektóre orzeczenia wskazują, że wystarczy rozpoznawalność dla osób, z którymi dana osoba ma regularny kontakt (*Wyrok SA w Krakowie I ACa 1826/15*).

Wyjątek drugi:

rozpowszechnianie wizerunku osoby powszechnie znanej.

Rozpowszechnianie bez zgody jest możliwe, jeżeli wizerunek utrwalono w związku z **pełnieniem przez tę osobę funkcji publicznych**, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych.

Wyjątek trzeci dotyczy sytuacji, w której wizerunek jest szczegółem większej całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Wyjątki od konieczności posiadania zgody

Wyjątek ten można stosować do imprez niepublicznych

(wyrok SA w Warszawie I Aca 509/04).

Stwierdzenie, czy wizerunek jest częścią większej całości, zazwyczaj jest trudne i w razie sporu często wymaga opinii biegłego.

Wyjątki od konieczności posiadania zgody

W wyroku z 4 lipca 2018 r. SA w Warszawie uznał, że udział w imprezie publicznej oznacza **zgode na publikację wizerunku w związku z tą imprezą** (*V ACa 484/17*).

To znaczy taki wizerunek nie może być wykorzystywany do innych celów np. do promocji kolejnej imprezy.

Co chroni RODO?

Czy RODO coś zmieniło
w ochronie wizerunku?

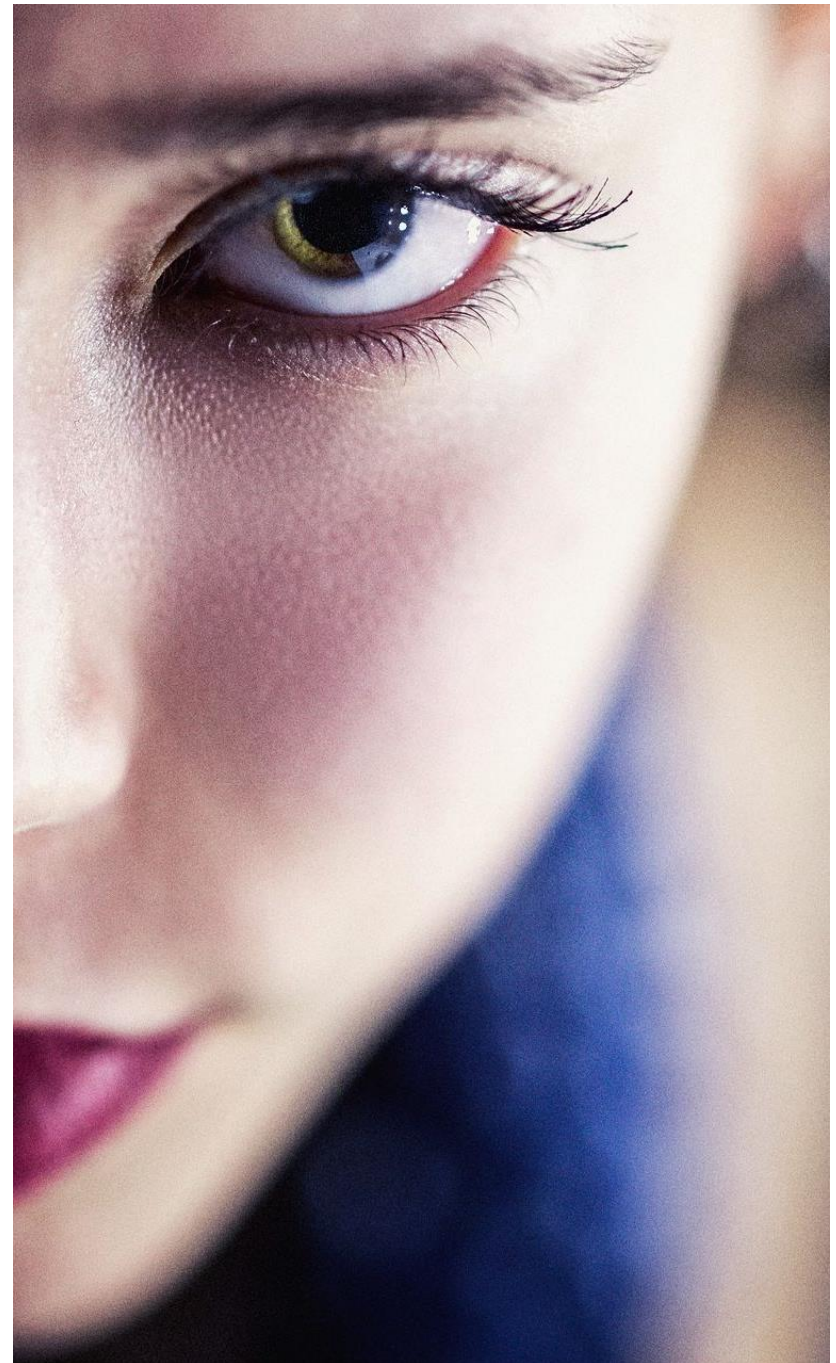

Co chroni RODO?

RODO wprowadza specjalną kategorię danych osobowych – **dane biometryczne**.

Zakres danych biometrycznych obejmuje np. wizerunek twarzy, dane daktyloskopijne, kształt tęczówki, kształt ucha, analizę pisma lub sposób poruszania się.

Art. 4 punkt 1 RODO:

„możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to osoba, którą można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej”.

Co chroni RODO?

Do danych biometrycznych stosuje się specjalnie regulacje (*z Motywu 51 oraz art. 4 pkt. 14 RODO*).

Dane biometryczne to dane osobowe, jeżeli **zostały pozyskane w wyniku specjalnego przetwarzania technicznego**.

Monitoring wizyjny

RODO zasadniczo nie zabrania jego prowadzenia, ale **musi być to działanie uzasadnione.**

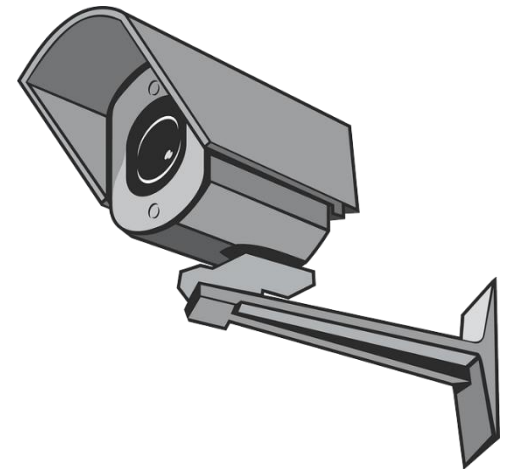
Najczęstszą podstawą będzie art. 6 ustęp 1 litera f, czyli **uzasadniony interes administratora.**

Może nim być ochrona bezpieczeństwa, mienia lub tajemnicy przedsiębiorstwa.

Co chroni RODO?

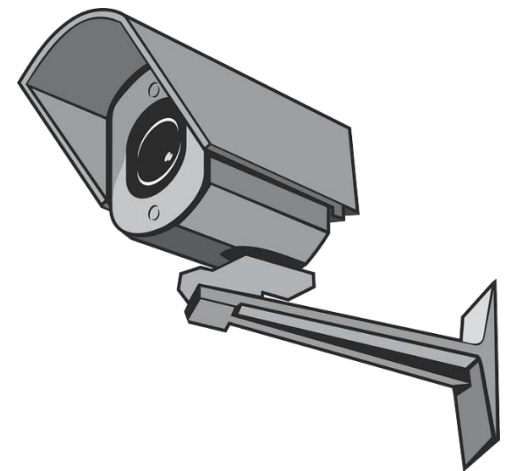
1. Pracodawca zobowiązany jest umieścić informacje o prowadzonym monitoringu w (odpowiednio): regulaminie pracy, obwieszczeniu, układzie zbiorowym pracy.
2. Pracodawca informuje pracowników o wprowadzeniu monitoringu, w sposób u siebie przyjęty, nie później niż 2 tygodnie przed jego uruchomieniem.

Co chroni RODO?

3. Monitoring nie może obejmować pomieszczeń sanitarnych, szatni, stołówek oraz palarni lub pomieszczeń udostępnianych zakładowej organizacji związkowej.
4. Zebrane dane mogą być przechowywane przez 3 miesiące.

FAQ: Wizerunek a RODO

FAQ: Wizerunek a RODO

PYTANIE: Czy tylko zgoda może być podstawą prawną przy używaniu zdjęć osób? Czy można przyjąć jakąś inną podstawę prawną z RODO?

ODPOWIEDŹ: Można, o ile RODO ma zastosowanie.

PYTANIE: Jak się ma do używania wizerunku „prawo do bycia zapomnianym”?

ODPOWIEDŹ: Nie ma wyjątków.

FAQ: Wizerunek a RODO

PYTANIE: Co w tej sytuacji?

Organizacja używa na swojej stronie www zdjęć podopiecznych. Po wprowadzeniu RODO kilkoro opiekunów powiadomiło, że cofa zgodę. Czy organizacja musi te zdjęcia usunąć? A jeśli te zdjęcia są zamieszczone np. w kalendarzu organizacji, który już został wydrukowany? Czy organizacja ma je wyrzucić do kosza? Poniosła już koszty – czy może żądać ich zwrotu? A może w niektórych sytuacjach (np. materiały promocyjne) lepszym rozwiązaniem jest zawieranie umów i płacenie osobom, którym robione jest zdjęcie?

FAQ: Wizerunek a RODO

ODPOWIEDŹ:

1. RODO odnosi się do danych pozyskanych z technicznego przetworzenia wizerunku.
2. Zgoda na rozpowszechnianie może zostać wycofana zawsze i bezwarunkowo.
3. Kontekst rozpowszechnienia jest ważny dla interesu niemajątkowego.

FAQ: Wizerunek a RODO

PYTANIE: Co w tej sytuacji?

Czy potrzebne jest zbieranie zgód na publikację zdjęć, na których widoczne są osoby (można je rozpoznać)? Czy dotyczy to każdej sytuacji, nawet wtedy, kiedy jest to np. zdjęcie grupowe ze szkolenia?

ODPOWIEDŹ:

Do zdjęć grupowych, co do zasady, stosuje się wyjątek od konieczności pozyskania zgody.

FAQ: Wizerunek a RODO

PYTANIE:

Czy publikowanie zdjęć może mieć inną podstawę prawną niż zgoda? Np. dokumentacja działań projektowych, na które organizacja otrzymała dotację – organizacja jako postawę prawną chce wskazać uzasadniony interes administratora.

ODPOWIEDŹ:

Przy danych osobowych tak. Przy wizerunku w rozumieniu prawa autorskiego nie, chyba że zachodzi któryś z wyjątków.

Przydatne materiały

- 10 zasad korzystania za zdjęć zgodnie z prawem

<https://poradnik.ngo.pl/webinaria/10-zasad-korzystania-za-zdjec-zgodnie-z-prawem-materialy-po-webinarium-portalu-ngo-pl-film>

- Fotograf musi zgodzić się na użycie zdjęć

<https://publicystyka.ngo.pl/fotograf-musi-zgodzic-sie-na-uzycie-zdjec>

- Zdjęcia osób, jak nie narażać się na kłopoty

<https://publicystyka.ngo.pl/zdjecia-osob-jak-nie-narazac-sie-na-klopoty>

Nagrania webinarów

Znajdziecie je na:

poradnik.ngo.pl/webinaria

ngo.pl

Zapraszamy!

poradnik.ngo.pl

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

Portal ngo.pl powstał i rozwija się dzięki wsparciu
Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

Webinaria ngo.pl realizuje

Wspieramy cele statutowe

www.dimpact.pl

**Stołeczne Centrum
Wspierania Organizacji
Pozarządowych**

SYSTEM BEZPŁATNEGO WSPARCIA DLA NGO

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

**Projekt „Stołeczne Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych”
współfinansuje m.st. Warszawa.**

warszawa.ngo.pl

Dziękujemy!